

eljáró bíró pedig a felesketett erdőőr vallomását nem tartja elegendőnek, holott az erdőtörvény szerint vallomása hiteles volna;

figyelmén kívül marad az erdőtörvény 84.ik §-a, mely szerint a gazda cselédjéért, a szülő pedig gyermekeiért felelős az elkövetett kár tekintetében és így a szülők által lopásra küldött gyermekek a kiskorúak bírósága elé utaltatnak, hol rendszerint dorgálásra ítéltetnek, a szülő pedig, vagyis az értelmi szerző — markába nevet;

a bíróság minden alkalommal az ellopott fa vagy az elkövetett kártételről hiteles becsü-levelet kíván.

Mint unikumról kell megemlékezni egy ítéletről, melyről hallomás után vettem tudomást, t. i. az erdőőr egy szerker lopott fát foglalt le s azt szabályszerű módon az előjáróság őrizetére bízta. A tettes felmentésben részesült azon indoklással, hogy károsult az ellopott fát elkoboztatta és eszerint visszakapta, tehát kára megtérült. Még az kellett volna, hogy a vágatási költségek megtérítésében marasztalják el a károsultat!

Mindezekből folyólag az a véleményem, hogy a 73-ik §. alá tartozó lopások és károsítások elbírálása alapos reformra szorul és ha egyéb nem, legalább a gyorsított eljárás volna behozandó, illetve kieszközlendő, valamint a felesketett erdőőr vallomásának hitelességét kellene elismerni.

Az erdei legeltetés káros hatása és szabályozása a diósgyőri uradalomban. *)

Irta: Lippóczy Béla.

A történelmi Magyarország erdőségeiből 15.9% erdő maradt nekünk.

Veszteségünk oly nagy és a visszamaradt terület oly kevés, hogy mindazokat a tényezőket, amelyek az okszerű erdőgazdaságra bénítólag hatnak, ki kell küszöbölnünk. Ily káros tényező elsősorban az erdei legeltetés.

*) Beérkezett 1922 december 15-én.

Az erdei legeltetés egyrészt korlátozza, sőt sok helyütt egyenesen megakadályozza az erdő természetes felujulását, másrészt az állattenyésztés célját, legalább is itt a Bükkhegységben, gazdaságosan nem szolgálja.

A hegyvidéki nemes lombfaerdők fennmaradását egyedül a természetes uton keletkező fiatalosok biztosítják; csak a természet hoz itt létre oly sűrűségű fiatalost, amelyből értékében meggyarapodott, mű- és szerszámfára alkalmas erdőt nevelhetünk.

A mesterséges lombfaerdősítések, a mezőgazdasági köztesmívelés kivételével, sikerrel egyáltalán nem kecsegtetnek.

A mezőgazdasági köztes műveléshez pedig mindenekelőtt jó termőtalaj szükséges, amely a gabonafélék, vagy kapások pár évi termesztése után is még mindig oly termőerővel bír, amely az erdő jó tenyésztését biztosítja.

Az erdő is, mint minden élő és fejlődő lény a nagy természetben, utódokról már jó előre gondoskodik.

Ez a folyamat az erdő fainak magzási korával, *természetes gyérülésével* kezdődik és mindaddig tart, míg az anyafák onnan eltávolítva nem lesznek. Ha ebben a természetes felujulási folyamatban káros külső hatások be nem folynak, az utódok, vagyis a természetes uton keletkező fiatalos nagy átlagban oly arányban jelenik meg, amilyen arányban az egyes fajok az anyaállományban képviselve vannak.

Azonban sajnos, míg az erdő a beéredettség eme fokát eléri, addig a káros tényezők egész özöne zavarja meg a nagy természetnek ezt a harmoniáját, ami abban nyilvánul, hogy az utódfiatalos megtelepedni nem tud, ha pedig nagy erőfeszítés árán sikerül is csírát vernie, az ebből keletkező csemetés rendszerint sokkal értéktelenebb fánemből áll, mint az anyaállomány. Ezt bizonyítja Magyarország lomberdőségeinek jelenlegi állapota, amely szerint az elgyertyánosodási folyamat már oly mérveket ölt, hogy annak megakadályozása érdekében minden áldozatot meg kell hoznunk.

Bükköseink, de főleg tölgyeseink helyét a gyertyán foglalja el. A gyertyán oly másodrendű fa, amely, egyéb ked-

vezőtlen műszaki tulajdonságoktól eltekintve, csak mintegy félannyi fatömeget ad, mint a nemesebb lombfafélék.

A jövő erdészeti perspektívája további elgyertyánosodás feltételezése mellett igen szomorú képet nyújt.

Ha lomberdeink nagy százaléka csak félannyi fatömeget fog produkálni, mint a jelenben, valamint a közeljövőben és műszaki szempontból sokkal silányabb anyag kerül a piacra, ugy-e bár, érthető, hogy még mindent el kell idejében követnünk, hogy ezt a gazdasági katasztrófát lehetőleg elkerüljük.

A legeltetés céljait az erdő akkor szolgálja, ha az erdő talaján oly füvek és dudvák jelennek meg, amelyek állati táplálékra alkalmasak.

Ebből a szempontból kiindulva állandóan legeltetni azt az erdőt lehet, amely oly fokban megritkult, hogy annak talaján az erdei dudvák és füvek élhetnek.

Itt kapcsolódik a legeltetés az erdőgazdálkodás kérdésébe. Amint jeleztem volt, a magtermési időszak az erdő természetes gyérülésekor kezdődik, ugyancsak ezzel egyidejűleg jelennek meg az erdei dudvák és füvek az erdő talaján.

Nagyon természetes, hogy még rendszeres erdőgazdaságokban is az ily erdő kerül legeltetés alá, tekintettel, hogy az már a marha szája alól kinőtt, viszont az érettség időszakától még legalább 30 év választja el.

Ez alatt a 30 év alatt az erdő állandó legeltetésnek van kitéve. A nemesebb fák hiába próbálkoznak utódokról gondoskodni, a lehulló magokat a jószág tapossa, a kikelő csemétéket lerágja s az erdő talaját a folytonos legeltetés oly keménnyé gyurja, hogy szinte kopog a járó-kelők lába alatt.

Ugy a tölgy, mint különösen a bükk makkja, illetve az abból kikelő természetes ujjulat az első időben nagyon érzékeny. Valóságos neばántsvirág. A legkisebb rongálás már elpusztítja.

Ezzel szemben a gyertyán, dacára, hogy a jószág szívesen rágja, kitünő sarjadzásánál és elégtelkeny természeténél fogva, ha vidoran nem is tenyészik, de beplántálódik, gyöke-

ret ver és várja nagy türelemmel azt a pillanatot, amikor az erdő ismét nyugalmassá lesz.

Mig a tölgy és a bükk minden 4—8 évben terem makkot, addig a gyertyán jóformán minden évben. Ha a hó előbb takarja be az erdő talaját, mint ahogy a gyertyánmakk hullik, csak akkor lehet igazán látni, hogy a teret mily felkészültséggel igyekszik a nemesebb lombfától elhódítani.

A hó fehér takaróján, ameddig a szem ellát, csak a gyertyán szárnyas magját sepri a szél.

Ha ehhez a dus magterméshez párosul az állandó legeltetés is, akkor lehet-e azon csodálkozni, hogy erdeink elgyertyánosodnak?

Hisz az elgyertyánosodás folyamatát épp azzal segítjük elő, hogy amikor a nagy természet a nemes erdő fenntartására törekszik, abban az időszakban a legeltetés által tesszük lehetetlenné a nemesebb fánemek megtelepülését. Most már a vágatási kor előtt hiába helyezzük nyugalomba erdőnket, hiába hajtjuk végre az u. n. előtilalmazást, mert addigra a folytonos rongálás a nemesebb esemetéket kiölte, viszont a gyertyán megtelepedését ha nem is segítette elő, de lehetetlenné azért nem tette. A gyertyán már ott van s az állandó rágás folytán erős gyökérrzettel fejlődik lefelé.

Ha a tilalmazási időszak alatt be is következik a bükk- és tölgymakktermés, a kikelő csemete már a gyertyán alatt marad, mert annak izmos gyökérrzete a föld feletti hajtásokat dusan táplálhatja. A Bükk-erdőségben és annak lejtőin több ezer jószág legel állandóan. Ezt az állandó legelést úgy kell értenünk, hogy a marhaállomány egy része még télviz idején is az erdőségben csatangol.

Eléggé jellemzi talán az állapotokat az, hogy a községi apaállatok ősszel a csordát elhagyják és több héten keresztül az erdőben tanyáznak. A néphit szerint az ilyen bolyongó bikák a legjobb tenyészállatok!?

A Bükkség marhaállománya általában roppant silány. Mindenféle keresztezésből származó kores marhát tartanak.

A kinestár tulajdonát képező Bükkre, mely kereken 42 ezer holdat tesz ki, a növendéken és igavonón kívül cirka 600

480
2000
4750
150
635

darab tehén jár. Eme tejelő jószágoknak átlagos évi tejhozama ezer literre becsülhető.

Itt egyáltalán fajmarhát nem tenyésztenek. Kivételt képez az a néhány intellektuel, akit hivatása ide köt. Lillafüred tejszükséglejét ezektől szerzi be. Jóllehet Lillafüred a Bükk-erdőség szívében, Hámor község tőszomszédságában fekszik, mégis kénytelen a tejet 12 km.-nyi távolságról is hozatni.

Ennek a beteg állapotnak egyik legfőbb oka az, hogy a marhaállomány legnagyobb része az erdőben legel.

A bükkői erdei legelőt csak a honos jószág birja. Az idegenből hozott marha erdőkörbe csak a 60%-ban elpusztul. Az erdőkörnek, vagyis vérvizelésnek biztos ellenszerét ma még nem ismeri az állatorvosi tudomány.

Miután az erdőkört a kullancsok terjesztik, a kullancs pedig tömegesen csak az erdőben fordul elő, így az erdei legeltetés következtében rendszerint minden egyes marha az első legeltetési évad alatt vérvizelést kap, csakhogy az itteni szaporulatok már meglehetősen immunisak lévén, a betegséget pár hét alatt kiheverik.

Ez a káros jelenség, amely a marhatartó gazdát óvatosságra szoktatta, idézte elő azt, hogy az apaállatok is a körzetről kerülnek ki, mert máshonnan beszerzett bikák az erdei legeltetés folytán rövid időn belül hasznavehetetlenné válnak. Nagyon természetesen kevesebb a káros az ivadéka is, így a jószágállomány ahelyett, hogy nemesedné, évről-évre silányabbá lesz; jóllehet, több ezer marháról van szó.

Egyébként az itteni erdei legelő tejelés szempontjából is káros. Azt mutatja a tapasztalat, hogy azok a tehenek, amelyek a téli istállózás alatt napi 8—10 liter tejet is megadtak, az erdei legeltetés következtében csak a felét adják. A helyett, hogy tejelőképességük fokozódott volna, épp az ellenkezője következett be. Valószínűleg a bükkös és egyéb mérsékelt árnyékolásban tenyésző dudvák a tejelőképességet meghibásítják.

Részben ennek a körülménynek tudható be, hogy az átlagos tejhozam minimálisnak mondható.

Ugy az erdőgazdasági okok, mint a fentebb leírt állapotok az állami erdőgazdaságot arra indították, hogy az erdei legeltetés kérdését megoldja oly módon, hogy azzal az erdőszet, valamint a jószág tartók érdeke egyaránt kielégítést nyerjen.

Évégből a légelő céljainak alkalmas benőtt régi tisztásokat kitisztítja s amennyiben ez nem elegendő, még a silányabb erdei réteket is hozzákapcsolja az így létesített legelőkhöz.

Az ilyen átalakított területet bekeríti és rajta marhaható kutakat állít fel.

Az így létesített gyepes legelőnek feljavítása és karbantartása, valamint a pásztorok alkalmazása szintén az uradalom feladatát képezi.

Egyelőre a meglehetősen terhes munka abban a reményben folyik, hogy a felsorolt összes hátrányok emberi számítás szerint kiküszöbölve, ez a reform úgy az okszerű erdőgazdaságnak, mint a legeltetési érdekeltségnek hasznára válik.

Ugy legyen!

Hernyóirtás chlorbáriummal

Irta: *Szabó József* min. tanácsos.

Az Erdészeti Lapok ez évi 2. füzetében *Roth Gyula* a chlorbáriummal végzett hernyóirtást ismertető közleményében azt mondja, hogy — tudtával — ez az eljárás még nem volt alkalmazva.

Nem érheti vád *Roth Gyulát* azért, hogy az 1908. évben Herkulesfürdőn hasonló eljárással végzett hernyóirtásról nincs tudomása.

Mindenesetre súlyos felelősség terheli azonban azokat, akik tudtak erről, sőt az irtási munkálatokban részt vettek s annak dacára hallgattak róla.

Jómagam is ebbe a hallgató kis társaságba tartozom, de szolgáljon mentésemül, hogy az irtási eljárásnak és az eredménynek ismertetését mások kilátásba helyezték volt, ami azonban, legalább is az Erdészeti Lapokban, nem történt meg.